

Myötätuulta
Merimaskussa

no: 27
2015

Myötätuulta Merimaskussa -lehti on
ilmestynyt v:sta 1992. Merimasku-Seura
on julkaissut lehteä v:sta 1995

Sisällys

Taaksepäin vilkuillen, eteenpäin katsoen	3
Vuoden 2015 lossivahti, Tiina Paavola	4
Merimaskun kirjaston alkutaipaleelta	5
Merimaskun nuottaluomat	6
Paheksuttavaa käytöstä talvnuotalla	11
Merimaskulaiset kylät	12
Voittoa tärkeämpää kavereiden tapaaminen	14
Pakolaisena omassa maassa, Raakel Maisalan haastattelu	15
Pako Viipurista	18
Turkistarhausta Merimaskussa	22
Kollolan historiaa selvittämässä	26
Muista ystävää seuran tuotteilla	27
Merimaskun Teatteri kesällä 2015	28

Kansikuva: Maarit Lineri;
Takakansi: Maarit Lineri

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Maarit Lineri,
p. 044 9064 591
maarit.lineri@gmail.com

Taitto/sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Vuosikerta 23
Ilmestyy kerran vuodessa
marras / joulukuussa

Tekstiä voi toimittaa
Merimasku-Seuran puheenjohtajalle tai
toimituskuntaan

Painopaikka:
Winbase Oy, Kaarina

ISSN 1238 - 108X

Puheenjohtaja:
Maikku Tuomi
0400 827295
maija-leena@mjtuumi.fi

Sihteeri:
Erkki Rantala
p. 0400 899 808
erkki.rantala@dnainternet.net

Rahastonhoitaja: Ritva Pajukoski
pajukoskiritva@gmail.com

Päätoimittajalta

Taaksepäin vilkuillen, eteenpäin katsoen

Tämä kirjoitus puheenjohtajan ominaisuudessa on vii-meiseni, joten on ehkä sopivaa katsoa hiukan taaksepäin.

Minut pyydettiin vuonna 1995 mukaan Merimasku-Seuraan - suoraan johtokunnan jäseneksi. **Matti Santalabti** oli puheenjohtajana ja **Terttu Kraemer** aloitti samaan aikaan sihteerinä. Seura oli tuolloin vasta muutaman vuoden vanha, mutta oli jo saanut talkoilla aikaan merkittäviä tuloksia.

Sain seurata osaavien ja tietävien puheenjohtajien ensin **Matti Santalahden** ja sen jälkeen **Martti Mäkilän** toimintaa. **Urpo Luotonen** johtokunnan jäsenenä pe-rehdytti Merimaskun historiaan. Kaupunkilaistytönä se alkoi kiinnostaa, sillä täällä siihen pääsi konkreettisesti käsiksi. Kiitokset näille herroille kiinnostuksen herättä-misestä. **Terttu Kraemerille** kiitokset monivuotisesta tuesta sihteerinä ja ideoiden suunnittelijana.

Ajauduin mukaan toimittamaan Myötätuulta Merimas-kussa -lehteä. Vähitellen lehden sisältö kokonaisuudessaan on siirtynyt minun vastuulleni. Voin ylpeänä todeta, että lehti on minun aikani kehittänyt huomattavasti. Samaan aikaan on laajennettu seuran korttivalikoimaa, julkaistettu postimerkkejä ja toimitettu Kollolasta kertova kirja. Puhumattakaan muista pienemmistä julkaisuista aina **Kräkilän** myllyn esitteestä lossien historiaa käsittelevään kirjaseen. **Rantamakasiiniin v. 2011** pystytettiin Merimaskun losseista kertova näyttely. Kollolan näyttelyt ovat saaneet myös vuosi vuodelta ammattimaisemmat puitteet.

Vuonna 2004 sain suuret saappaat jalkoihini, kun **Martti Mäkilä** luovutti puheenjohtajan nuijan käsiini. Suuri haaveeni oli kehittää kaikkien yhdistysten avulla yhteinen ääni, joka viestittäisi kunnan päättäjäille meri-maskulaisten toiveet kunnan kehittämisessä. Ajatukseni ei ole vielä tänäkään päivänä saanut tuulta alleen, vaikka nykyisessä Naantalın kaupungissa se olisi entistä tärkeämpää. Yhteisellä voimalla olisi suurempi painoarvo, kuin yksittäisellä yhdistyksellä. Olen kuitenkin halunnut Merimasku-Seuran ottavan kantaa alueen kehittämiseen ja ennen kaikkea kaavoitukseen. Vuosien keskustelu esimerkiksi kirkonkylän kaavasta ei yhden yhdistyksen äänellä ole toteutunut kaikkein parhaiten. Yhteistyö olisi edelleen tarpeen.

Maarit Lineri
puheenjohtaja
2004–2015

Muutama etappi matkan varrelta on jäänyt mieleeni. Yksi niistä on Merimaskun oman pitäjänpuvun saaminen vuonna 2006. Sen vanavedessä innostui Raisio teettä-mään omansa, pikkuisen Merimaskun innoittamana. Valitettavasti se ei täällä ole saanut sellaista suosiota kuin Raisiossa. Toinen ylpeyden aiheeni on ollut Merimaskun kirkon keskiaikaisen kynttelikön replica. Se oli monivuotinen haaveeni, joka sitten oikeiden ihmisten löytäessä toteutui. Kiitokset piirustusten laatijalle **Erkki Rantalalle** sekä työn tehneelle **Jari Laaksoselle**. Toivottavasti tulevaisuudessakin näitä Merimaskun omia tuotteita pystytään toteuttamaan.

Kollola on koko ajan ollut Merimasku-Seuran toiminnan keskiössä. Sen ravistuminen ja puutarhan ryvettyminen oli ainaisenä huolena. Kritiikkiä asiasta saatiin usein, mutta talkoolaisia ei siitä joukosta löytynyt. Kun sitten Merimaskun Teatteri löysi Kollolasta ”oman kodin”, löytyi heidän joukostaan myös Kollolaan talkoolaisia. Kollolaa alettiin kunnostaa 2013 ensin uusimalla pahoin ravistunut ulkolaudoitus. Siitä kiitos kuuluu **Kauko Pajukoskelle**. Seuraavana kesänä aloitteestani hankittiin kattourakoitsija, joka suostui tekemään työn talkoilla, kunhan kaupunki kustantaisi materiaalit. Näin saatiin Kollolan torppa pelastettua ainakin muutamaksi kym-meneksi vuodeksi. Se työ on ehkä puheenjohtajakauteni suurin ansio. Puutarha ollaan satu myös kohennettua edustavaan kuntoon kahden innokkaan puutarhurin **Ritva Pajukosken** ja **Juha Lankisen** ansiosta.

Entisten aikojen uutispuurot taikka hämyillat eivät enää vedä väkeä. Seuran alkuaikojen talkoohenki on vähitellen hiipunut. Enää ei saada joukkoja tekemään riukuaitaa taikka korjaamaan ruissatoa. Työt hoituvat yhä pienem-millä henkilömäärillä. Onneksi sentään niitä löytyy.

Oli tullut aika antaa sijaa uusille ajatuksille, 12 vuotta luotsina oli mielestäni jo tarpeeksi. Luovun hyvillä mielin, kun tiedän jatkajan olevan pätevä ja innokas ottamaan tehtävän vastaan. Uusi puheenjohtaja voi aloittaa aivan uudet toimintamallit ja kehitellä tähän päivään sopi-vimmat tapahtumat. Innokkaana jään odottelemaan, mihin Merimasku-Seura nyt kulkee. Onnea uudelle puheenjohtajalle **Maija-Leena ”Maikku” Tuomelle**.

Vuoden 2015 lossivahti Tiina Paavola

Teksti ja kuva: Maarit Lineri

Lossivahtia valittaessa oli ehdolla kaksi vahvaa naista, joista oli pakko valita jompikumpi. Toisen vuoro tulee aikanaan.

Tiina Paavola on Merimaskussa monessa mukana. Maatalon emäntä on ehtinyt toimia niin Merimaskussa kuin sen ulkopuolellakin. Tiina on tällä hetkellä Merimaskun seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijänä, mutta löytyy Tiinalta muitakin ammatteja. Maatalousyrittäjän kevät ja syksyt ovat kiireisimpiä aikoja, mutta siitä huolimatta Tiinalta liikenee aikaa myös partiotoimintaan ja hän onkin osallistunut useana vuonna

Hunkerin saassa pidettyihin partioteireihin. Partiolaisten kanssa hän on toteuttanut ainakin kaksi riemukasta näytelmää meidän kaikkien iloksi.

Merimaskun ensimmäiseen kesäteatteritoimintaan Lossirannassa vuonna 2011 ja 20012 hän lähti innokkaasti mukaan ja oli mukana myös Merimaskun esityksissä Kollolassa vuonna 2013. Valitettavasti maatalousyrittäjän aikataulu ei sopinut kesäteatteri-toimintaa ja (toivottavasti vain toistaiseksi) hän on sen

harrastuksen jättänyt.

Tiina Paavolasta ei voi edes puhua ilman hänen nykyisiä esiintyjäkumppaneitaan kultainennoutajakaksikkoja Sania ja Sindyä. Näiden sydämellisten kaverusten kanssa hän on harrastanut koiratanssia jo vuosia. Missä vain on lähialueella jokin yleisötapahtuma, niin siellä melko varmasti nähdään Tiina ja kultaset. Koiratanssilla hän on tehnyt Merimaskua tunnetuksi pitkin Suomea ja ulkomailla kuuluen maajoukkueen edustajiin Pohjoismaissa ja saavuttaen lajissa SM-tason voittoja.

Television Talent-Suomi -ohjelmassa me-

rimaskulainen koiratanssi tuli varmasti tutuksi koko Suomelle.

Täällä Merimaskussa hän ohjaa uusia koiratanssijoita Merimaskun Koirakerhossa. Viime kesänä Tiina & Kultaset nähtiin Kollolan Sirkusshowssa Leijonankestäjä-esityksessä. Jotkut eivät varmaan edes tunnista Tiina ilman kultaisiaan.

Monipuolinen ja toimelias Tiina on nimityksensä ansainnut. ☚

Merimaskun kirjaston alkutaipaleelta Teksti: Maarit Lineri

Myötätuulta Merimaskussa -lehdessä II/2000 on **Anneli Kavanderi** laatima kirjaston 100-vuotishistoriikki. Kirjaston perustamisesta on historiikkiin lainattu **Karl Lehtisen** pöytäkirjan merkintöjä perustamisen ajankohtana. Lehtinen on ansiokkaasti tallentanut muistiin tuon kokouksen kulun. Tekstissä kursivoilla olevat tekstilainaukset ovat suoraan Lehtisen päiväkirjasta kirjoitusvirheineen.

Korjaus historiikkiin

Tuossa historiikissa on parin ensimmäisen johtokunnan jäsenen kohdalla ehkä kirjoitusvirheet nimissä. Kirjoituksessa mainittu talonpoika H. Lehtinen on todennäköisesti Karl Lehtinen ja siltavouti E. Wide-roof taas on Immanuel (Emmanuel) Wideroos.

Ohjeita kirjahankintaan

Merimaskun kuntakokous on kirjannut 1.1.1880 ohjeeksi, minkälaista kirjallisuutta tulee kirjaston tarjota kaikille kuntalaisille:

"Hyviä ja huvittavaisia kertomuksia henkellisestä ja maallisesta liikkeestä sen jälkeen kuin kunkin mieliala kaipaa."

Kuten historiikissa kerrotaan katettiin *"lainakirjaston tulevat hankinnat viinan poltosta kannetuista veroista irroitetuilla varoilla 60 mk vuosittain."*

Anneli Kavanderin kirjoittamassa historiikissa ker-

rotaan, ettei tiedetä, mistä ensimmäiset jo heti 1.1. pidetyn kokouksen jälkeisen sunnuntain lainakirjat olisi saatu. Karl Lehtinen on päiväkirjaansa kirjoittanut: *"Ensimmäiset viina rahalla 200 markan edestä kirjoja."*

Ensimmäinen kirjaluetelo

Sitten hän luettelee ilmeisesti nuo samaiset kirjat:

Lutherin kirjoja on:

Tunnustus kirja, Kirkko postilla, Huone postilla, Henkellinenvirvoittaja ja Kolme kehoittava kirja, Isompi Kalattalaisten selitys ja vähempi, sama.

Kirja sairaille ja Kuolevaisille, Paimen ja lammas, Pidempi Katkismus, Brastoriuksen Henkellinen Aarre Aitta, Neuvoja Nuorukaisille ja Neitsille, Lutherilta Lutherin Ahtisaarna, Hedbergin Ainoa Autuuden tie, uskon oppi Autuuteen, Wapabtajan ylimäs papillinen Rukous, Waldenströmiltä Kristuksen ylösnousemus Kuoleista, Lutherin ewangeliumi postilla ja Manna jumalanlapsille jos on joka päivä yksi luku luettava vuodessa, Brastoriuksen abtein selitys, Kristuksen Kallista lunastustyötä. yn. muuta

Kiitettävän määrän on kunta pystynyt 200 markalla saamaan kirjoja. Tosin valinnanvaraa ei "kunkin mielialan kaipauksen" mukaan ole kovin laajalti. Ehkä niissä luettelemattomissa muissa kirjoissa on joukossa jo joitakin Z. Topeliuksen, J.L. Runebergin, Minna Canthin, Juhani Ahon tai jopa A. Kiven kirjoja. Muutoin saattoi lukuelämys jäädä yksipuoliseksi. ☚

Nuottaveneessä näkyy nuotan rannalle vetämisessä käytettävistä keloista toinen ja veneen perässä nuotta. Kuva Rymättylän Aaholli.

Nuottakalastus kesäisin ja talvisin on ollut eräs saaristomme asukkaiden tärkeimmistä elinkeinoista ja tulonlähteistä.

Merimaskun nuottaluomat

teksti: Visa Auvinen

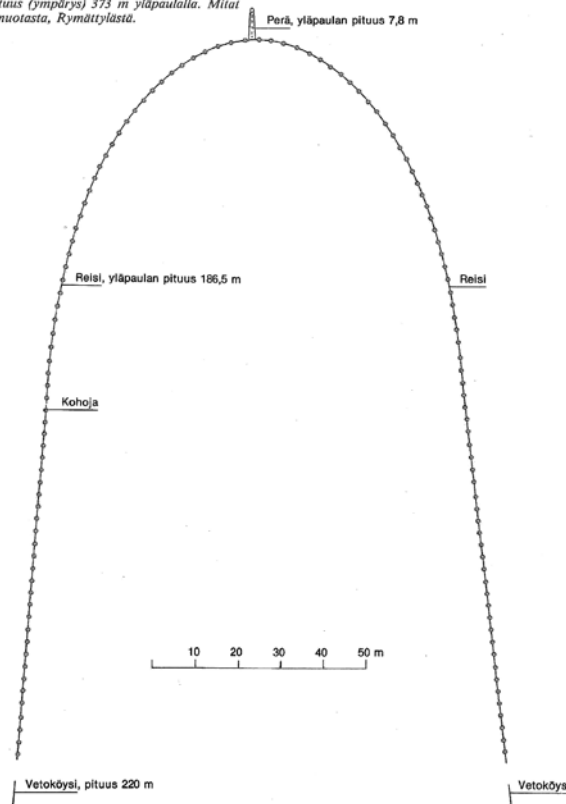
MERIMASKUN LUOMAT

1. KARVASKARI
2. KIUKKALAHTI
3. LEIKKILUOTO
4. KAIRAMAA KOILLISP.
5. MERIRANTA
6. SAARIMAA 1
7. SAARIMAA 2
8. SAARIMAA 3
9. KISSA
10. ONNENUORI
11. RAUMALUOTO 1
12. HAAPALUOTO 1
13. HAAPALUOTO 2
14. KOIVULUOTO
15. VÄHÄPAASI
16. RAUMALUOTO ET.
17. SAARNINEN
18. PETÄJÄINEN
19. KOPPELIN PERÄ
20. LIANMAA 1
21. LIANMAA 2
22. VAPAAKARI
23. MATALLUOTO
24. KÄRJÄLUOTO
25. GRÖNVIK
26. RAUMA
27. HAUTA^{ymättylä}
28. TÄRKKINEN 1
29. TÄRKKINEN 2

Silakan talvinuotan rakennekaavio. Kuvassa Mahilan talvinuotta. Kuva: Nuotta-Akatemia

SILAKAN TALVINUOTTA

Silakan talvinuotta pyyntisyvyys vedettäessä noin 22 m. Pituus (ympäriä) 373 m yläpaulalla. Mitat Mahilan nuotasta, Rymättylästä.

Nuotta vedettiin nuottaluomissa. Siitä on jäänyt jälkipolville tietoja aina 1500 -luvulta alkaen. Viimeiset tuottoisat luomat vedettiin 1980 -luvun lopussa.

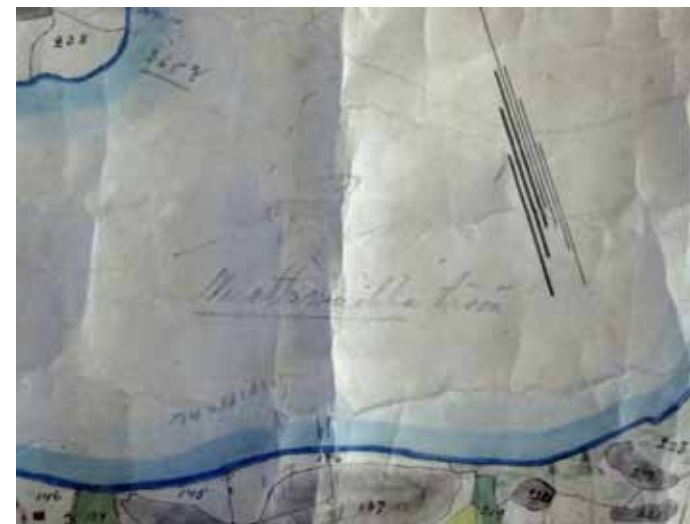
Käsitteellä luoma tarkoitetaan Saaristomerен alueella sellaista paikkaa yleensä lähellä rannaa, johon kaloilla on tapana kerääntyä ja jossa meren pohja on sopiva nuotan vetämiseen. Joissakin lähteissä, usein muualla kuin Saaristomerellä, luomasta käytetään myös nimitystä apaja.

Rymättyläisten nuottakalastuksesta ja siihen liittyvistä nuottaluomista on tehty ansiokas ja kattava tutkimus vuosina 2004 – 2007. Tutkimus tehtiin hankanimellä Saaristomerен Nuotta-Akatemia.

Tutkimuksessa mainitaan ne kunnat, joiden alueella nuottaluomia on ollut. Luettelossa ei mainita Merimaskua, joka tutkimuksen aikoihin oli vielä itsenäinen kunta. Kun kuitenkin Merimaskussa hyvin tiedettiin, että merimaskulaiset kalastajat ovat vetäneet nuotta Merimaskun vesien nuottaluomissa, syntyi tarve täydentää sinänsä hyvinkin ansiokasta Nuotta-Akatemian tutkimusta.

Nuotta

Periaatteessa kaikissa luomissa vedettiin nuotta sekä talvella että kesällä. Talvinuotta oli tavallisesti kookas, usean talon yhdessä valmistama ja omistama. Omis-

Tärkkisten talon tiluskartassa on teksti luoman paikasta. Vasemmassa yläreunassa on Auvan saari ja oikealla ylhäällä nuolen alla hämärästi näkyvänä Särkän saaren ranta.

vitettiin uittamalla jään alla polvi-avannoille ja niiltä kohti rannaa, jossa se nostettiin saatin-avannosta.

Suvinuotta oli tavallisesti pienempi kuin talvinuotta. Se vedettiin kesäisin avovedessä. Nuotta laskettiin mereen nuottaveneestä ja vedettiin maihin tai veneisiin. Suvinuotasta käytettiin myös nimeä vähänuotta. Eräitä suvinuotan kaltaisia sitä pienempiä nuottia olivat pintanuotta, syötenuotta (täykalojen pyytämiseen) ja särkinuotta.

Luomien omistaminen

Luomat Rymättylän ja Merimaskun alueella olivat tavallisesti yksittäisten talojen omistamia, joskus yhteisillä vesillä. Vanhan tavan mukaan luomien omistajat saivat nk. maankalat, joka tarkoitti tavallisesti 5-7 osaa saaliista. Joissakin kunnissa, esimerkiksi Luonnonmaalla, maankalat muodostivat merkittävän osan talon varallisuudesta. Myöhemmin luomien vedosta maksettiin vuokra rahana. Oli tavallista, että maanmittaaja merkitsi luomat talon tiluskarttoihin.

tajat muodostivat nuottakunnan.

Suurimpien nuottien kuljettamiseen tarvikkeineen saatettiin tarvita kahdeksan nuottarekettä. Nuotan vetoon tarvittiin kahdeksan hevosta ja noin 20 miestä.

Nuotan kokonaispituus saattoi olla vajaat 400 metriä ja pyyntisyvyys yli 20 metriä.

Nuotta laskettiin veteen laskin-avannosta ja se le-

Kartta ja luettelo Merimaskun nuottaluomista

Merimaskulaisista nuottaluomista ei ole kirjallisia selvityksiä. Pääosa tässä olevista luomaluetelton ja karttapiirroksen tiedoista perustuu **Eino** ja **Seija Saaresrannan** kertomaan.

MERIMASKUN LUOMAT

Eino Saaresrannan mukaan, haastattelu 23.3.2015/Visa Auvinen

Tunnus	Nimi	Paikan määrittäminen	Veden omistaja	Talvi/suvi	Tehty	Nuotan omistaja	Kala
1.	Karvaskari	Pölläniemi	Lempisaaren kartano	talvi	1930-	Johan Aaltonen	lahna, suomus
2.	Kiukkalahti	Pölläniemi	Lempisaaren kartano	talvi	1930-	Johan Aaltonen	lahna, suomus
3.	Leikkiluoto		Lempisaaren kartano	talvi		Johan Aaltonen	
4.	Kairamaa koillis		Papinniemi (Frans V)	suvi	1940-	Frans Virtanen	
5.	Meriranta		Johan Aaltonen	suvi	1940-	Johan Aaltonen	
6.	Saarimaa 1	Kuusluodon pohjpuol.	Juho Villiruusu	suvi	1930-	Juho Villiruusu	
7.	Saarimaa 2		Juho Villiruusu	suvi		Juho Villiruusu	
8.	Saarimaa 3		Juho Villiruusu	suvi		Juho Villiruusu	
9.	Kissa		Junttila	talvi			
10.	Onnenvuori		Junttila	talvi		Juho Villiruusu	
11.	Raumuoto 1		Lempisaaren kartano	suvi		Kalle Salonen	
12.	Haapaluoto 1		Haapaluoto	suvi		Kalle Salonen	
13.	Haapaluoto 2		Haapaluoto	suvi		Kalle Salonen	
14.	Koivuluoto		Koivuluoto	suvi		Juho Villiruusu	
15.	Vähäpaasi		Frans Jokinen	talvi ja suvi		Frans Jokinen	
16.	Raumuoto et.		Kalle Salonen	suvi	-1950	Kalle Salonen	
17.	Saarninen		Kustaa Vaahtopää	suvi		Kustaa Vaahtopää	
18.	Petäjäinen		Kustaa Vaahtopää	kesä		Kustaa Vaahtopää	
19.	Koppelin perä	Letonmaan pohj.puol	Junttila	suvi ja talvi		?	
20.	Liianmaa 1		Liianmaa	talvi		?	
21.	Liianmaa 2		Liianmaa	talvi		?	
22.	Vapaakari		Liianmaa	suvi		Haapaluoto	
23.	Matalluoto	Matalluodon pohj. ranta					
24.	Karjaluoto		Lempisaaren kartano	talvi ja suvi	1930 -	Johan Aaltonen	lahna, jopa 200 kg

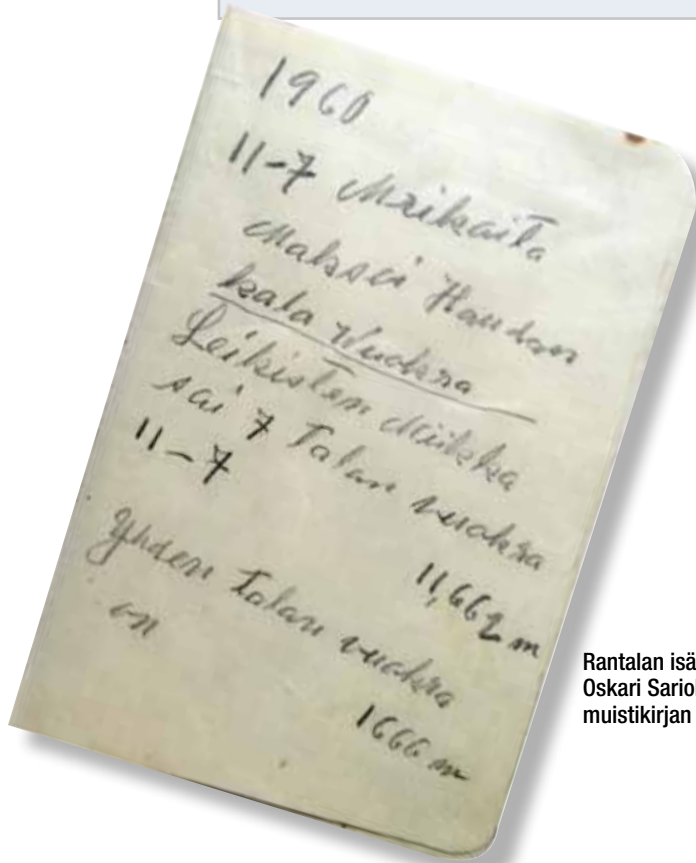
HUOM

3. Toinen omistaja Danskila
11. Kalle Salonen on Haapaluodosta
17. Luoman osti myöhemmin Viljo Sahlsten
19. Toinen nimi on Kiimanperä
22. Kalle Salosen vedet ja nuotta

MERIMASKUN LUOMAT

Muita luomia

25.	Grönvik	Kirkon salmen p-ranta					
26.	Rauma	Särkän saaren kaakk.p	Tanila, Hämölä, Taattinen				
27.	Hauta	Särkän saaren etp.	Rantala + 6 taloa				
28.	Tärkkinen 1	Merimasku/Särkkä	Tärkkinen ?				
29.	Tärkkinen 2	Särkän saaren länsip.	Tärkkinen ?				

Rantalan isännän Oskari Sariolan muistikirjan lehti.

Rymättylän ja Merimaskun nuottaluomien ja nuottien vertailu

Merimaskun alueella Otavan saaren pohjoisilla lähi-vesillä on veden syvyys merkittävästi pienempi kuin

Rymättylä Merimasku

veden syvyys	20-30 metriä	muutamia metrejä
nuotan koko	8 hevoskuormaa	yksi vene
nuotan omistus	useita taloja	yksi talo
luoman omistus	useita taloja	yksi tai kaksi taloa
saalis:	tuhansia kiloja	satoja kiloja

Otavan saaren eteläisillä rannoilla rymättyläläisten nuottaluomilla. Sen seurauksena myös nuotat olivat huomattavasti pienempiä. Siksi oli tavallista, että yksityisillä kalastajilla oli oma nuotta.

Nuotan koosta seurasi, että saaliit olivat pienempiä. Seuraavassa ovat merkittävimmät rymättyläläisten ja merimaskulaisten nuottien ja luomien erot:

Merimaskun nuotilla saaliiksi saatiin rymättyläläisten tapaan silakkaa, mutta myös runsaasti lahnaa,

Särkän saaren Rauma-luoma

Hauta-luomalla ei enää vedetä nuottaa, mutta siinä on rysä.

Kartassa on merkittyä merimaskulaisten luomien lisäksi luonnonmaalaisten luomat Tuulenluoma ja Vehonperä, jotka olivat luonnonmaan Isotalon vesillä.

kuhaa ja muita suomukaloja.

Keskimääräinen saalis oli alle 100 kg. Yli 100 kg:n saalista pidettiin hyvänä. Suurimpana saaliina kerrotaan¹ Karjaluodon luomasta (numero 1.) talvikautena 1932-33 saatu. Saalis saatiin talvnuotalta ja vetäjänä oli **Jussi (Johan) Aaltonen**, edellä kerrotun Seija Saaresrannan isä. Saaliin koko oli 400-500 kg, suurimmaksi osaksi lahnaa.

Särkän saaren luomat

Perimätiedon mukaan Tärkkisten talon tytär sai ei-toivotun lapsen. Tämän synnin hyvittämiseksi Tärkkisiin kuulunut Särkän saari luovutettiin Naantaliln luostarille, ja synnit oli anteeksi annettu.

Kun Naantaliln luostari lopetti toimintansa, sen omaisuus palautettiin entisille omistajille. Kuitenkaan Särkän luovutuksesta luostarille ei löytynyt todisteita ja saari siirtyi Maskun seurakunnalle.

Särkän saaren ympärillä on (kartta) viisi luomaa. Niistä tuottoisimpia ovat olleet saaren etelärannalla olleet **Rauma** ja **Hauta**.

Saaren luomien veto-oikeudesta riideltiin erityisesti 1700-luvulla. Naantaliln pormestari vaati maankaloja kaikilta Särkän luomilta. Maankaloja hakemaan lähetettiin Tärkkisten kalastajat. Asiaa puitiin kolmilla-

¹ Eino ja Seija Saaresranta 23.3.2015

Merimaskun Kollolassa olivat 22.7.2015 nuottauksesta keskustelemassa mm. Seija ja Eino Saaresranta (keskimmäisen pöydän päässä), joiden antamien tietojen avulla suurin osa Merimaskun nuottaluomien tiedoista on voitu tallentaa.

toista kärjillä vuosina 1746-52, mutta tärkkisläisten vaade torjuttiin.²

Särkän luomien omistus muuttui jossain vaiheessa yhteisomistukseksi. Ainakin kuuden eri talon miehet kalastivat Särkän saaren eli Mannermaskunluodon vesillä. Haudan luoman sai vetää se, kuka ensin ehti. Jossain vaiheessa samat talot olivat saaneet Hauta-luoman omistukseensa³.

Kun v. 1960 Merikaidan kalastajat maksoivat Hautaluoman vedosta 11.662 mk **Leikkisten Miikalle**, vuokra jaettiin seitsemän talon kesken; vuonna 1961 summa oli 15.000 mk.⁴

Kun Särkän saaren läpi rakennettiin pengertie ja silta Särkän ja Luonnonmaan välille (valmistui v. 1970), Länsi-Suomen vesioikeus päätti maksaa ”*Järvensuun kylän yhteisen vesialueen omistajalle*” korvausta mm. ”*penkereen luoteispuolisen vesialueen tuoton alenemisestä*”. Penkereen luoteispuolelle jäi ainakin Tärkkäinen 1-luoma, ilmeisesti korvauspäätös sisälsi myös Hautaluoman.

Korvauksen saajilla tarkoitetaan mainittuja seitsemää taloa. Taloja olivat ainakin: Rantala, Vähätalo, Isotalo, Tanila, Hämölä, Leiklahti ja Pornainen.⁵

Uusi silta tuli melkein Rauma-luoman päälle. Saman päätöksen mukaisesti maksettiin ”*Rauman-luoman apajapaikan menetyksestä sen ilmoitetuille omistajille Erkkä Tanilalle, Alpo Hämölälle ja Kirsti Hammarbergille*” kertakaikkainen korvaus. Apajan omistajiksi oli siis ilmoitettu Tanilan, Hämölän ja Taattisten talot.⁶

Särkän luomat olivat tuottoisia. Viimeinen veto Hauta-luomalla tapahtui maaliskuussa 1969. Silloin

saalis oli ”keskimääräisen hyvä” eli 5.000 kg silakkaa.⁷

Nuottaus luomilla päättyy

Viimeiset talvinuotat vedettiin Merimaskussa 1940-50 -lukujen vaihteessa. Viimeisiä suvinuotanvetoja oli edellä kerrottu Hauta-luoman veto v. 1969.

Luomapaikat ovat yhä olemassa ja kalat pyrkivät kerääntyvät niihin kuten ennenkin. Nyt kuitenkin on siirrytty rysäkalastukseen, joka ei vaadi työvoimaa samassa määrin kuin nuottauksen aikoina. Usein rysät ovat vanhojen luomien sivussa, kunhan vaan luoman pohja mahdollistaa rysän kiinnittämisen pohjaan kepeillä. Niinpä esim. vanhan Hauta-luoman kohdalla on nyt rysä.

Nuottausta edullisemmaksi on todettu myös troolauus. Kahdella troolarilla ja neljällä miehellä on päiväsaalis pyyntiaikana 20.000 kg, kun viimeinen Särkän suvinuotan saalis yhdellä nuottavedolla oli 5.000 kg.

Merimaskun nuotta- ja luomatietouden kerääminen

Merimasku-Seura on omalta osaltaan tukenut tietojen keräämistä nuottaluomista ja nuotista. Kollolassa oli kesällä 2015 tilaisuus, jossa tämän kirjoittajan pitämän alustuksen pohjalta paikkakuntalaiset kertoivat omia kokemuksiaan nuotalta.

Kun tämän kirjoittaja oli haastattelemassa erästä kokenutta kalastajaa, haastateltava sanoi kirjoittajan olevan 30 vuotta myöhässä. Kun luomatiedot ovat olleet pääasiassa muistin varassa, paljon tietoa on kadonnut. Siksi nyt kerätty aineisto on kirjattu muistiin ja se julkaistaan lähiaikoina pienen kirjasen muodossa. ☘

7 Reijo Kuusela v. 2015

2 Rymättylän historia I, s 252

3 Maskun Kankaisten säteri piti oikeutta kalastaa Särkän alueella, siitä nimi. Rymättylän historia I, sivu 252

4 Oskari Sariolan muistiinpanot via Orvokki Sariola

5 Ilpo Sariola v. 2008.

6 Sama tieto Ilpo Sariolalta v. 2008.

Paheksuttavaa käytöstä talvinuotalla

Sanomia Turusta -lehden Merimaskusta otsikon alla 16.3.1880 nimetön kirjoittaja paheksuu kovasti yletöntä menoa ja kiroilua nuottapaikoilla.

— Merimaskusta kirjoitetaan meille, että sanotun kappelin asukkaat ovat jo parin vuoden kuluessa vetäneet talvinuotaa, jota toimi onkin Jumalan siunauksesta hyvin tänä vuonna menestynyt. Walitetaan waan, että elämä talvinuotalla on paha. Kun nähdään, että kaloja on nuotassa, niin silloin alkaa hurja hurraaminen, etteivät Wenäjän sotajoukot Blewnan valloitettua suinkaan enemmän hurranneet. Kun sitten saadaan kaloja silmän alle isommasta määrästä, niin yksi huutaa pirua, toinen perkelettä, kolmas kokonaista helvettä j. n. e. Semmoiset ovat jutut Jumalan lahjoja lainatessa. Sen sijaan kuin pitäisi kiittää, niin kirotaan ja huudetaan. Tästä nähdään, kuinka hurskas maailma on Jumalatansa palvelemaan.

— Merimaskusta kirjoitetaan meille, että sanotun kappelin asukkaat ovat jo parin vuoden kuluessa vetäneet talvinuotaa, joka onkin Jumalan siunauksessa hyvin tänä vuonna menestynyt. Walitetaan waan, että elämä talvinuotalla on paha. Kun nähdään, että kaloja on nuotassa, niin silloin alkaa hurja hurraaminen, etteivät Wenäjän sotajoukot Blewnan valloitettua suinkaan enemmän hurranneet. Kun sitten saadaan kaloja silmän alle isommasta määrästä, niin yksi huutaa pirua, toinen perkelettä, kolmas kokonaista helvettä j. n. e. Semmoiset ovat jutut Jumalan lahjoja lainatessa. Sen sijaan kuin pitäisi kiittää, niin kirotaan ja huudetaan. Tästä nähdään, kuinka hurskas maailma on Jumalatansa palvelemaan.

Vilkasta on tuolloinkin ollut yleisön osallistuminen sanomalehtien kirjoitteluun. Saman lehden numerossa 27.3. saa kirjoittaja jo kaksikin vastausta.

Merimaskusta, maaliskuun 22 p. Eräs Merimaskusta oli näitten sanomain 31 n:rossa kirjoittanut täällä olevasta talvinuotalla ”hurjajamaisesta elämästä ja kiroilemisesta”, jota nuottakunta syyttää minua kirjoittaneeksi, waikka en mitään tiedä, syyttää etten ole kertaakaan ollut siellä kuulemassa heidän hurjaa elämätänjää ja kiroustansa. Tästä pyyhdyän tunnioitettavan sanomain toimituksen tämä julkaiseman toimitukseksi, että minä olen siitä kirjoittamisesta vapaa. K. Lehtinen.

Merimaskusta, maaliskuun 22 p. Eräs Merimaskusta oli näitten sanomain 31 n:rossa kirjoittanut täällä olevasta talvinuotalla ”hurraamisesta elämästä ja kiroilemisesta”, jota nuottakunta syyttää minua kirjoittaneeksi, waikka en mitään tiedä, syystä etten ole kertaakaan ollut siellä kuulemassa heidän hurjaa elämätänjää ja kiroustansa. Tässä pyydän kunnioitettavan sanomain toimituksen tämän julkaisewan todistukseksi, että minä olen siitä kirjoittamisesta vapaa. K. Lehtinen

Tämän kirjoittaja on mitä ilmeisimmin Merimaskussa vaikuttanut talonpoika Karl Lehtinen

Merimaskusta. ”Huono lintu kuin oman pehänsä sokaisee” sanoo suomalainen sananlasku. Kowasti liioiteltu on kertomus kiroomisesta ja jumalattomasta elämästä Merimaskun talvinuotalla. Nuottaa vetäessä kyllä hurrataan, se on tosi, mutta se on tarpeellista, miten kaikkea raskasta työtä tehdessä, jossa tarwitaan yht’ aikaista woimain ponnistamista. On ehkä joku kewytmieleisesti joskus kironnutkin, mutta yleinen tapa ei se ole eikä sitä niin tehdä kuin kertoja walheellisesti sanoo. ”Paha on parjaajan palkka”. Merimaskun nuottakunta ja koko seurakunta panee tätä ilkeätä parjausta vastaan jyrkän ja yksimielisen wasta-lauseen. —r K—U.

Merimaskusta. ”Huono lintu kuin oman pehänsä sokaisee” sanoo suomalainen sananlasku. Kowasti liioiteltu on kertomus kiroomisesta ja jumalattomasta elämästä Merimaskun talvinuotalla. Nuottaa vetäessä kyllä hurrataan, se on tosi, mutta se on tarpeellista, miten kaikkea raskasta työtä tehdessä, jossa tarwitaan yht’ aikaista woimain ponnistamista. On ehkä joku kewytmieleisesti joskus kironnutkin, mutta yleinen tapa ei se ole eikä sitä niin tehdä kuin kertoja walheellisesti sanoo. ”Paha on parjaajan palkka”. Merimaskun nuottakunta ja koko seurakunta panee tätä ilkeätä parjausta vastaan jyrkän ja yksimielisen wasta-lauseen.

-r K-U

Kuka lienee nimimerki?

Merimaskulaiset kylät

Teksti: Terttu Kraemer
Kuvat: Merimasku-Seuran arkistoto

Lieranta

Entisaikaan suomalaisten talonpoikaiskylien olemus vaihteli luonnonolosuhteiden mukaisesti tiheistä kylistä hajalla oleviin kyliin. Kun asukasmäärät lisääntyivät, kyliin syntyivät yhteiset aidatut pellot, sarkajako ja vainiopakko. Kylän metsät olivat jakokunnan yhteismaata ja niitä käytettiin puiden ottoon, eläinten lautumina ja kaskeamiseen. Ennen viranomaisten antamaa pakkomääräystä isojaosta, lounaissaomalaiset pellot muodostivat yhdenmu-

kaisia,, suorakaiteen muotoisia sarkoja, kun taas muualla talojen viljapellot näyttivät epäsäännöllisen muotoisilta. Isojako toteutui 1700-luvun puolivälissä, kuten myös kyläjärjestykset.

Merimaskun kylien muodostuminen

Maskulaiset aateliset käyttivät Merimaskua kalastusalueenaan ennen varsinaista asuttamista. Vuodelta 1344 löytyy ensimmäinen kirjallinen maininta merimaskulaisesta

kylästä eli Koverin kylä. Myös Rihdelän ja Tammisaaren kylistä löytyy maininta samalta vuosisadalta. Vasta 1400-luvun asiakirjoista löytyy mainintoja muista kylistä.

Yksinäistalot

Yksinäistalo oli tila, joka muodosti oman kylänsä. Uuden ajan alkupuolella maarekisterin mukaan Merimaskun kylistä yli 60% oli näitä yksinäistaloja. Näiden lisäksi osa taloista kuului kahden talon muodostamaan ryhmään, joita olivat Tärkkinen, Koveri, Kaukola, Pekola, Sannainen, Mälsälä ja Karjalainen. Kolmen talon kyliin kuuluivat Järvensuu, Tammisaari, Lieranta ja Rauduinen. Näitä suurempia olivat neljän talon Iskola, viiden talon Taattinen ja peräti seitsemän talon Lukkarainen. 1500-luvun puolivälissä Merimaskussa oli taloja n. 70 ja asutus oli levinnyt tasaisesti koko pitäjän alueelle.

Verokunnat

Verokunta oli hallintopitäjän osa, jonka asukkaat yhdessä suorittivat tietyn veromäärän. Verokunta nimitystä käytettiin Suomessa ja Ruotsissa keskiajalta 1500-luvulle. Verokunnan koko vaihteli koko pitäjän muodostamasta verokunnasta 2–6 verokuntaan, jopa 20 verokuntaan.. Jokaisessa verokunnassa oli oma talonpoika (verokuntamies eli lukumies), joka keräsi veroparselit (tuotteina suoritettava vero) ja toimittivat ne voudille eli kuninkaan virkamiehelle.

Kruunun mielenkiinto kansalaisiaan kohtaan liittyi puhtaasti viljelyksistä saatuihin verotuloihin. Vanhan tavan mukaan papille maksettiin ruokalisä rukiina, kun taas ruotsalaiset uudisasukkaat

saivat maksaa ruokalisän voina. Tämä maksutapa jakoi kylät kahtia, koska voin tuottaminen oli helpompaa kuin rukiin.

1540-luvun maakirjojen mukaan Maskun nimismiespitäjässä oli viisi verokuntaa. Kahteen ensimmäiseen eli Ylimmäiseen ja Keskimmäiseen verokuntaan kuuluivat Maskun kunnat. Merimaskun kylistä Järvensuu, Rihdelä, Pekola, Sannainen, Horja, Moijoinen, Tammisaari, Taattinen ja Nissilä kuuluivat alimmaiseen verokuntaan. Loput Merimaskun kylistä kuuluivat myöhäiskeskiajalla perustettuihin uudiskyliin ja näin ollen saivat oikeuden tuottaa ruokalisän voina. Nämä kylät, Killainen, Rauduinen, Akkola, Karjalainen, Kaksoinen, Lieranta, Lukkarainen ja Mälsälä (Karvatin saari) kuuluivat Karvatin verokuntaan ja loput kylistä Koverin verokuntaan.

Vuokraviljelijät eli lampuodit

Venäjän sota 1570–1595, kohoavat verot, sisäinen sekasorto, voutien mielivalta ja vuoden 1601 ankara kato aiheuttivat sen, etteivät monet tilat pystyneet maksamaan verojaan. Kolmen vuoden maksamattomista veroista tila joutui kruunun omistukseen ja talonpoika menetti sukuoikeutensa siihen. Tämä johti talojen autioitumiseen sekä talolukujen vähenemiseen kylissä. Tämän seurauksena verotalonpoikien rinnalla alkoi esiintyä lampuoteja, vuokraviljelijöitä. Lampuodin velvollisuudet olivat tiukemmat kuin perintötilallisella. Metsän käyttöoikeus oli rajoitetumpaa ja peltojen tuotteita ei saanut myydä vapaasti.

Maaveroluetteloon 1600-luvun alussa merkityt merimaskulaiset

Tärkkinen

Karjalainen

autiotalot eivät kuitenkaan olleet asumattomia, vaan ne olivat kykenemättömiä maksamaan veroja. Tämä johti siihen, että kruunu jakeli läänityksiä aatelille. Lempi-saaren, Louhisaaren ja Kankaisten kartanoille seuraavat merimaskulaiset talonpojat joutuivat vuokraviljelijöiksi eli lampuodeiksi: mm. Tammisaaren kolme taloa, Rihdelän, Iskolan kaksi taloa, Ritonpään, Hirvoisten ja Lierannan pari taloa. Myös Lukkaraisen seitsemästä ta-

lostasta useimmat muuttuivat asumattomiksi ja näin ollen 1600-luvun loppuun mennessä Lukkaraisesta tuli yksitaloinen kylä. ☚

Jatkuu seuraavassa lehdessä: Virkatat eli rälssitilat ja sotilasvirkatalot eli puustellit.

Lähde: Merimaskun kulttuurimaisema ja vanha rakennuskanta

Tammisaari

Voittoa tärkeämpää kavereiden tapaaminen

Teksti: Maarit Lineri
Kuva: Julia Roivanen

ton partneri. Jonin tapauksessa hän hoitaa itse purjeet ja partneri huolehtii peräsimestä reitin valinnoista.

Partnerien löytäminen ei ole aina helppoa, sillä heiltä vaaditaan paitsi purjehdustaitoja, myös oikeaa asennetta ja valmiutta kohdata kehitysvammaisen. Lopulta Jonin serkku **Saammal Morottaja** pelasti Jonin kisamatkan. Ainoa ongelma oli, että Saammal ei osannut purjehtia. Jonin äiti, Johanna teki kaksi kuukautta päivittäin töitä ja sai uuden partnerin valmennettua.

Haasteelliset kisat

Vastoinkäymiset eivät vielä loppuneet. Los Angelesissa veneet olivat aivan toisenlaiset, millä Suomessa oli harjoiteltu. Veneet olivat hyvin haasteellisia; pari metriä lyhyempiä ja hyvin kiikkeriä. Niissä oli irtokölit eikä köysien kiinnipitämiseen rapuknaapeja, vaan purjehtija joutui pitelemään köysiä käsissään. Ensimmäisessä harjoituslähdössä parimetriset aallot hirvittivät ainakin katsomassa ollutta äitiä. Kahdekskymmenestä veneestä kahdeksantoista kaatui, niin myös Jonin vene. Hän jäi veneensä alle, eikä osannut ajatella, miten pääsisi pois, partnerin taas oli vaikea sukeltaa pelastusliivien kanssa apuun. Kaikki sujui kuitenkin hyvin, mutta samana päivänä ei Joni enää suostunut jatkamaan harjoittelua. Eipä ihme, sillä 13 kiloa leikkauksen jälkeen laihtuneella miehellä eivät voimat olleet entisensä.

Kisat jatkuivat rankkoina. Neljän päivän aikana oli kolme lähtöä. Joni ja Saammal paransivat sijoitustaan päivä päivältä niin, että lopputulos oli kunnioitettava kolmas sija. Voitto ei kuitenkaan ole Jonille se tärkein kilpailuissa, vaan kaverien kanssa kisaaminen ja muiden tapaaminen.

Näin talvella on purjehdus jäänyt ja muut harrastukset vievät nuoren miehen ajan. Kun kysytään, miten Joni viettää vapaa-aikaansa, hän sanoo vain oleskelevansa. Hän rakastaa saunomista, katsoo televisiota ja kuuntelee musiikkia. Nyt on taas suunnitelmassa seuraavat Special Olympics World -kisat. Vielä ei ole tiedossa, missä ne neljän vuoden päästä pidetään.

Lopuksi kysyn vielä Jonilta hänen lempiruokaansa. Nauraen hän sanoo hetkeäkään epäroimattä: ”Iskän makaroonilaatikko.”

Sisujengiläinen Joni Roivanen vas. ja partneri Saammal Morottaja Losin auringossa mitalit kaulassa.

Jonin harrastuksiin kuuluu monenlaisia urheilulajeja kuten jalkapalloa, sählyä, hiphop-tanssia ja ratsastusta, mutta myös partiota ja karaokea. Ratsastusta aina maajoukkueetasolla asti. Yksi harrastuksista on kuitenkin noussut suuren yleisön tietoisuuteen; purjehdus.

Joni on osallistunut aiemmin jo kolmiin Special Olympics World Games -kisoihin Irlannissa, Shanghaissa ja Ateenassa. Niistä kaikista hän on tullut kotiin kultamitali kaulassa. Irlannissa hänet valittiin myös kisojen positiivisimmaksi urheilijaksi.

Miestä koetellaan

Los Angeles oli nyt poikkeus, sieltä hän sai kaulaansa pronssimitalin, mikä olosuhteisiin nähden oli kuin voitto. Kaikki ei alkanut aivan onnellisten tähtien alla. Juuri ennen matkaa hän sairastui äkillisesti umpisuolentulehdukseen, joka sitten pääsikin puhkeamaan. Perjantaina oli leikkaus ja heti maanantaina sisukas mies matkasi kisapaikalle. Onneksi kisojen alla oli kuitenkin viiden päivän tutustumisaika, että Joni sai enemmän aikaa toipua.

Sairaus ei ollut ainoa vastoinkäyminen ennen kisoja. Hänen monivuotinen partnerinsa oli lopettanut yllättäen ja päävalmentajalle **Johanna Roivakselle** tuli kiire löytää tilalle uusi. Unified-purjehduksessa, mikä on Jonin laji Special Olympics -kilpailuissa, on veneessä aina vammaispurjehtijan lisäksi myös vamma-

Pakolaisena omassa maassa

Raakel Maisalan haastattelu 21.9.2015

Teksti: Maarit Lineri
Kuvat: Maarit Lineri

Tie on kapea ja mutkainen ja kapenee vaan entisestään. Matka päättyy meren äärellä sijaitsevan asutustilan pihalle. Pihalla on rintamamiestalon tyyppinen rakennus, jota tällä hetkellä asuttaa yksin lähes 90 vuoden ikäinen Raakel Maisala.

Tapaan Raakelin hänen keittiössään puuhailemassa. ”Tänään onkin erinomainen päivä”, hän sanoo - ”juuri lähtivät entiset vieraat ja uusia jo tulee.” Olen sopinut tapaamisesta ja haastattelusta hänen kanssaan jo etukäteen.

Uuraasta Merimaskuun

Maisalan talo on tyyppinen sodan jälkeinen rintamamiestalo, joita löytyy kautta Suomen: alakerrassa keittiö, kamari ja pieni olohuone. Kaikki ne kiertävät keskellä olevaa sydänmuuria. Yläkerrassa on pari huonetta. Suuri leivinuuni täyttää lähes neljäsosan koko keittiöstä. Puusohva ja pirttikalusto ja yhdellä sivulla nykyaikaiset keittiökaapitot. Kaikki tarpeellinen pienessä paketissa.

Kamarissa sänky ja säilytystilaa, olohuoneessa sohva, kirjahylly ja joka puolella tauluja. Tähän pieneen taloon on joskus mahtunut asumaan 10 ihmistä. Raakel on paistanut kaalipiirakkia, kuinka muuten, kun karjalan kasvatteja on.

Raakel Maisala on syntynyt Karjalassa 1928, Johanneksen kunnasta 1932 Viipuriin siirrettyssä Uuraassa. Taloaan Merimaskussa Raakel on hoidellut yksin jo 18 vuotta. Raakel muistaa tulleen taloon miniäksi vuonna 1949. Hänen miehensä Tuomokin oli evakkoperheestä, Karjalasta kotoisin. Maisalan talo on kalastustila. Koska Maisalat olivat olleet Karjalassa kalastajia, heille lohkottiin Merimaskussa kalastukseen sopiva tila. Maat lohkottiin Kaukolan ja Foudila-Koverin maista ja vesialueet Kaukolasta ja Koverista. Viljelysmaata on vain kotitarpeeksi, elanto otettiin kalastuksella.

Evakon kohtelu ei aina asiallista

Kun kysyn, millaista oli tulla evakoksi Varsinais-

Raakelilla on seinät täynnä omia maalauksia

Suomeen, muuttuu Raakelin iloinen ilme totiseksi. Vastaanotto ei kaikkialla ollut selvästikään ystävällistä. Hän ei oikein halua asiasta puhua, selvästi se on jättänyt jonkinlaisen jäljen mieleen. Yksi on jäänyt erityisesti hänen mieleensä.

He olivat lopulta joutuneet lähtemään myös Urpalaista karkuun vihollista. Äiti lähti isoäidin ja pienempien lasten kanssa, hän itse lähti tädin kanssa tuomaan lemmiä kohti Turkuun. He matkustivat härkävaunussa lehmien kanssa ja lypsivät matkalla lehmät. Aina kun juna pysähtyi, kerääntyivät ihmisiä saamaan heiltä maitoa. Heidän määränpäänsä oli Paimiossa Wikbergin kartano ja Hevonpään koulu. Siellä heille osoitettiin majoitustila läheiseen taloon. Kun he saapuivat talon pihaan, hyökkäsi sieltä leskiemäntä vihaisena ja rupesi heitä haukkumaan. Haukkui hänen rintamalla kaatuneen poikansa tappajiksi ja huusi, että miksi tulimme tänne, miksi emme pysyneet kotonamme senkin ryssät ja Karjalan mustalaiset. Tulette tänne toisten ihmisten nurkkiin. Raakel kertoo surullisena äidin sanoneen tälle naiselle: ”Emme me ole tulleet tänne vapaaehtoisesti, vaan sota meidät pakotti.” Onnekseen he löysivät toisen majapaikan, kunnes isä palasi rintamalta ja he jatkoivat matkaa Naantaliin. Merimaskua hän ei moiti, täällä heidät otettiin hyvin vastaan.

Evakkomatka päättyi Naantaliin

Naantaliin perhe tuli 1945 tai -46. Töitä oli tarjolla niin, että vaikka yötä päivää olisi työtä tehnyt, hän kertoo. Ensimmäinen Raakel löysi työpaikan tehtaassa, jossa valmistettiin muun muassa leikkikaluja. Hänet palkattiin maalaamaan paperimassasta tehdyille nukkenpäille kasvoja. Kun leikkikalujen teko loppui jatkoi hän tehtaassa konepuolella mittareiden kokoamisessa. Raakel teki päivät töitä tehtaassa ja illat ravintolassa tiskaajana. Hän muistaa, miten

ihmeellistä oli, kun hän ravintolassa näki tehtävän ruokaa kantarelleista, ja miten hyvää se oli. Karjalaiset eivät olleet tottuneet syömään kantarelleja, vain rouskuja ja tatteja. Nyt häntä suorastaan harmittaa tuo tieto, kun hän muistelee, miten paljon Karjalassa kasvoi kantarelleja.

Raakel oli kova tanssimaan ja siellä hän tapasi tulevan miehensäkin, Tuomon, tanssilattialla. Raakelin tullessa taloon miniäksi oltiin nykyistä taloa juuri rakentamassa. Niin Raakelistä tuli merimaskulainen.

Työtä pelkäämätön

Töitä riitti ja niitä myös Raakel teki. Ei ollut tointa, mihin hän ei olisi ryhtynyt. Sitten eräänä päivänä tuli Kalayhtymästä mies kysymässä häntä töihin. Oli kuulema kuullut, että ”Täältä löytyisi sellainen nainen, joka osaa tehdä töitä, eikä pelkää”. ”Se kysyi vaan minulta, että onko sul kumisaappaat”, kertoo Raakel.

Raakel ihmettelee vieläkin, että miten sitä oikein tulittiin silloin toimeen: ”Kyllä se on kamalaa ollut. Elanto yritettiin repiä kalastuksella ja tätä taloa rakennettiin ja kaikkee. Anopin kanssa sitten sovittiin, että hän jää pojan kanssa ja minä meen töihin. Se oli raskasta työtä se Kalayhtymän varastossa. Vielä kun pomo sai aivohalvauksen ja minä jouduin tekemään vielä inventaariot ja kaikki. Kotonakin minä niitä tein. Pellin Veijo oli kaivuhuoneella töissä ja pyysi minua tuuraamaan tiskiin, kun ei ollut ketään, sitten menin vielä Hoviin töihin, mutta sitten olin jo ihan poikki. Sitten minua pyydettiin Ivon keittiöön töihin.” Siinä paikassa Raakel innostuu selittämään: ”Iso talo ja keittiö semmoinen loukko. Monta sataa miestä siinä piti ruokkia ja yksi pieni tarjoiluluukku ja pesuallas. Niin pieni, että lautaset putoili lattialle.” Raakel pisti koko keittiön uusiksi ja muut naiset mutisivat, että aina, missä karjalaisia on

Raakel esittelee tällä hetkellä keskeneräistä maalausta. Itse asiassa kyseessä on kolmen maalauksen sarja.

Kaiken muun ohella on Raakel ehtinyt valmistaa jopa kuusi paria Naantalin nukkeja, joista hänellä itsellään on vielä nämä kuvassa olevat. Hänellä on jäljellä koko silloinen ohjeaineisto vuodelta 1984

niin jotain uutta touhutaan. Moni ihmetteli, että miten hän, usean lapsen äiti, kalastajan vaimo ja työssä käyvä ihminen ehti ja jaksoi niin monessa olla mukana.

Ei saa jäädä istumaan

Nyt Raakel on jo eläkkeellä, mutta ei vielä lääkään ole jäänyt istumaan. ”Ei saa jäädä istumaan, niin olen sanonut kaikille.” Raakel ei ole huolinut edes sisävevessakaan, että on edes sen verran pakko liikkua ulkosalla silloin tällöin. ”Ei miul ol varaa jäädä paikalle, pittää liikkua.” Talven puutkin hän on juuri kuljettanut rollaattorilla puuvajaan, lumityöt hoituvat sentään hyvien naapurien avulla. ”Jos ei muuten, niin ainhan voi ottaa lapion kätteen”, hän nauraa.

Raakel muistelee vielä alkuaikoja Merimaskussa, kuinka naapuritkin olivat kateellisia ”kun karjalaiset saavat kaiken ilmaiseksi, mutta” - hän jatkaa - ”kyllä kaikest piti maksaa ja kova hinta. Kaks kertaa vuodes piti raha löytyä ja syödäkin piti vielä. Pakinais oli verkot, siel kalastettiin. Momenlaisii töitä joutu tekemään. Joku kysyki kerran, miten sinä kaikkii osaatki, mut ku oli pakko, ni sitä oppi”, sanoo Raakel. Lapsuuden kotona oli ollut kova kuri ja piti oppia tekemään.

Kaiken työn ohessa on Raakel ehtinyt harastamaan onkikalastustakin aina SM-tason kilpailuja myöden. Aviomiens häntä niihin kuljetti. Maalausharrastus on Raakelin sydäntä lähellä. Pienen talon seiniltä sen huomaa, joka huoneesta löytyy Raakelin töitä ja vintillä on kuulema myös hänen maalaamiaan posliinitöitä. Sitä hän harmittelee, että kädet eivät enää toimi, kuten haluaisi ja maalaaminen on tullut hankalaksi. Silti tällä hetkelläkin on muutama työ odottelemassa viimeistelyä ja pariin tyhjää kangasta odottamassa inspiraatiota. Virtaa tuntuu edelleen riittävän.

Vieraanvaraiseen karjalaiseen tapansa hän haluaa pistää vieraalle mukaan leipomaansa piirakkaa. Kiittelen ja lähden kotia kohti. Voi jospa minullakin olisi noin valoisa ja innostunut asenne vielä 90-vuotiaana ☘.

Pako Viipurista

Raakel Maisalan kirjoituksesta toimittanut Maarit Lineri
Kuvat: Maarit Lineri ja SA-kuva

Monesti on kuultu, kuinka evakot lähtivät Karjalasta niin kiireesti, että ”sirmakka jäi pöydälle soimaan”. Ehkä hieman pilkkaavaksi taikka vähätteleväksi tarkoitettu sutkaus ei Raakel Maisalan kertomuksen mukaan ole kaukana todellisuudesta.

Raakelin kirjoitus alkaa vuodesta 1942. Perhe oli jo kerran joutunut evakkoon kotoaan Uuralta. Marraskuussa 1939 silloinen Neuvostoliitto hyökkäsi odottamatta Suomeen. Uuraan satama oli tuohon aikaan Suomen suurin viientisatama ja siten sotilaallisesti tärkeä kohde; se joutui ankarien pommitusten kohteeksi. Väli rauhan tultua sieltä paenneet eivät voineet palata kotiinsa, sillä Uuraassa ei ollut enää mitään jäljellä.

Raakel kirjoittaa: ”Emme menneet kotisaarelle, koska sieltä oli kaikki palanut. - Minä olin vielä nuori koulutyttö palatessamme”, kirjoittaa Raakel, ”suorittelin viimeistä kouluvuottaani.”

He jäivät Viipuriin, sillä olihan se heille kuitenkin ennestään tuttu. Äiti ja lapset jäivät asumaan Sorvalin kaupunginosaan, isä oli rintamalla. ”Sorvalissa oli ollut iso sahan ranta, mutta sahasta ei ollut enää jäljellä kuin iso savupiippu ja rauniot.” Lähellä sahaa olleet talot olivat ehjiä ja sieltä he saivat asunnon kaksikerroksisesta

Sorvalin kaupunginosaa Viipurissa. Talon kulmassa ollut kauppa on Raakelille tuttu.

puutalosta. Sattumalta naapuriin oli muuttanut myös Uuralta kotoisin ollut perhe, jolla oli Raakelin kanssa saman ikäinen tytär, käy ilmi Raakelin kirjoituksesta. ”Olimme kumpikin samalta Uuraan saarelta evakkoon lähteneitä ja palanneet takaisin tänne, koska täällä oli työtä.” Raakel kertoo, että he ystävyistyivät tytön kanssa ja kulkivat aina yhdessä.

Viipuri alkaa toipua

”Koulut käynnistyivät ja kävimme aluksi milloin missäkin; ensin Reaalikoululla, sitten teatteritalossa, kirjastossa. Sitten alkoi ammattikoulu.” Raakel muistelee, että se oli nuorelle tytölle hienoa ja hyvää aikaa. Viipurissa alkoi kova jälleenrakennus ja elettiin tulevaisuuden toivossa. Perheen äiti oli raskaissa rakennustöissä kantamassa tiiliä eikä lisätienesti ollut pahitteeksi. Raakel tyttöystävänsä kanssa päättivät hakea töitä ja suorittaa koulunsa iltaopiskeluna. Saatuaan opettajalta luvan, he alkoivat hakea työpaikkaa. Molemmat tytöt saivat lähten ja konttoriapulaisen paikat; Raakel Leipomo-

Uuraislaiset eivät voineet palata väli rauhan aikana takaisin kotiseudulleen, sillä siellä oli kaikki joko pommitettu tai palanut. Kuvassa suomalaiset sotilaat vetäytymässä Uuralta. Taustalla Uuras palaa.

tuotteeseen ja ystävästär Karjalan Sanomiin. Raakelin kirjoituksesta selviää, että äidille tästä tempauksesta kertominen jännitti. Kun hän lupasi äidille, että koulunkäynti ei siitä kärsisi, hän sai äidiltä hyväksynnän.

”Karjalassa korjattiin sodan tuhoja, kaupunki nousi pikkuhiljaa sodan raunioista. Koulut toimivat ja elämä sykki taas kiihkeänä. Nuorelle tytölle se oli parasta nuoruuden aikaa. Näin elämä jatkui aina kesäkuun 14. päivään asti 1944”, kirjoittaa Raakel.

Elämä muuttuu

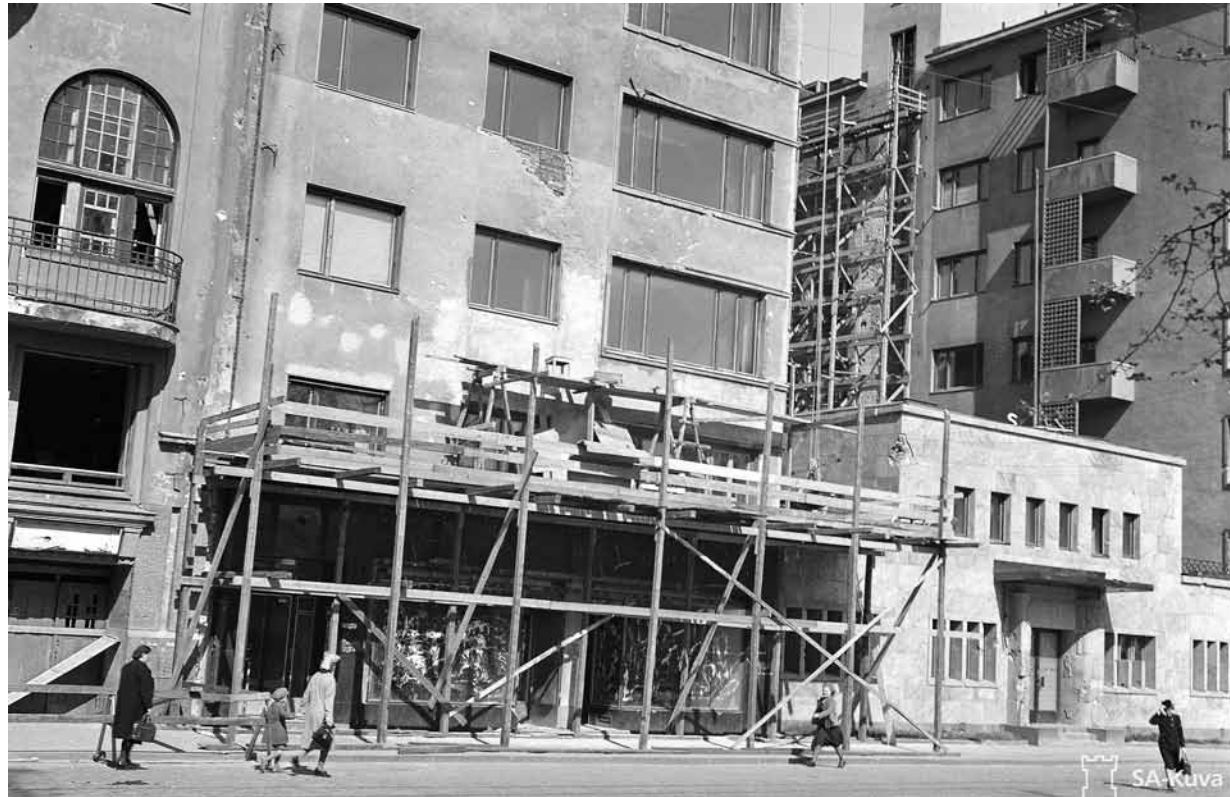
Aamulla äiti ilmoitti vievänsä keskimmäiset sisaret pois kaupungista Ylä-Urpalaan, isän kotipaikkaan. Nuorin lapsista oli jo aiemmin lähetetty Ruotsiin. Äiti kehotti Raakelia menemään työhönsä ja lupasi tulla illalla postiautolla takaisin.

Raakel kirjoittaa: ”Minä menin työhön. Päivä oli rauhallinen, ei tapahtunut sen enempää. Palasin työstä kotiin ja keitin kahvia ja söin tuoreita rinkeleitä. Kello lähenelti 18 ja ajattelin, että kohtahan se äitikin jo tulee, mutta toisin kävi.” ”Naapurin”, kuten Raakel nimittää, ”koneet tulivat kaupungin ylle ja alkoivat tulittaa ja pommittaa kaupunkia.”

Raakel oli yksin kotona ja pelkäsi. Hän katseli ikkunasta kuinka Sorvalin kasarmilta ammuttiin hyökkäjiä. ”Oli se aika jytinää, koneitten ulina ja tykkien ammunta ihan vieressä. Koko Sorvali tärisi.” Lopulta hyökkäys päättyi ja postiautokin pääsi turvallisesti kaupunkiin, äiti pääsi tyttärensä turvaksi. Seuraava yö oli rauhallinen.

Täältä Raakel perheineen oli lähtenyt evakkoon ensimmäisen kerran

Vuonna 1942 oli Viipurin jälleenrakennus päässyt hyvään alkuun.

Raakelin työhön Leipomotuotteessa kuului muun muassa käydä kaksi kertaa kuukaudessa rahastamassa kauppoja ja muita asiakkaita. Niin hän valmistautui sinäkin päivänä tekemään rahastuskierroksensa.

”Johtaja Simola sanoi minulle, että rahasta nyt kaikki paikat ja jos et kerkiä tehtaalle ennen kuin olemme jo lähteneet pois, niin vie kotiin ja tuo aamulla tullessasi.” Kierros kesti kuitenkin niin kauan, että Raakelin oli pakko viedä muhkea rahasalkku kotiinsa. Äidille hän ei uskaltanut asiaa kertoa.

Pommitukset alkavat

”Kävimme illalla nukkumaan, mutta heräsimme kuuden jälkeen kovaan pommitukseen. Äiti sanoi, että nyt lähdemme pois kaupungista. Minä sanoin, että en voi ja näytin rahasalkkua”

Äiti lähti Raakelin mukaan ottamaan selvää, voiko Raakel lähteä, vai pitääkö jäädä töihin. Kun äiti ja Raakel pääsivät tehtaalle, olivat miehet jo korjaamassa pommituksessa rikki menneitä ikkunoita. Kaikki he olivat sitä mieltä, että töihin jäädään, joten Raakelkin päätti jatkaa työpäivää. Äiti kääntyi palatakseen pyörällään takaisin kotiin, mutta se matka jäi kesken. Sataman laivat alkoivat huutaa ilmahälytyksen merkiksi. Muuta vaihtoehtoa ei ollut kuin palata takaisin ja suunnistaa Leipomotuotteen kellariin suojaan. Hän oletti, että myös Raakel olisi jo siellä.

Samaan aikaan kuitenkin Raakel oli viemässä raha-

salkkua toimistoon eikä huomannut jääneensä yksin koko toimistokerrokseen. Kuullessaan pommien räjähdykset hän sieppasi rahasalkun kainaloonsa ja alkoi suunnistaa tehtaan puolen kautta kellariin. Pommeja satoi koko ajan aivan tehtaan vieressä, tehdassalin ikkunoita lenteli ilmassa ilmanpaineen voimasta. Raakel painautui aivan seinän viereen ja yritti päästä eteenpäin salin läpi.

”Siellä oli niin kova ilmanpaine, että kun yritin nousta pystyyn, niin se paiskasi minut lattiaan rahasalkkuni kanssa.”

Äiti oli sillävälän jo huolestunut, kun Raakelia ei näkynyt suojassa. Hän sai erään työssä olleen sotavangin lähtemään etsimään tyttöä. Samaan aikaan Raakel jo taisteli kellarin ovella ilmanpainetta vastaan. Tytön voimat eivät meinanneet millään riittää oven aukaisuun. Lopulta kun Raakel sai oven kammettua auki, oli sotavanki juuri portaiden alapäässä. *”Se sanoi, hyppää, minä otan sinut vastaan. Siinä samassa kun hyppäsin niin se ovikin tuli minun perässäni. Jollen olisi hypännyt, niin olisin jäänyt sen oven alle”*, muistelee Raakel tapahtumaa kirjoituksessaan. Äidin ja tyttären tapaaminen kellarissa oli pienestä kiinni.

Raakel muistelee tuon kellarin oloja kirjoituksessaan: *”Täällä myö oltiin viisi ja puoli tuntia. Suhosen neiti kirjoitteli jo muutamia työtodistuksiaikin. Sitten meidän hermoissa rupesi jo pyörimään, että mitä tämä oikein on, kun aina vain jytisee. Ei se voi näin kauvaa pommittaa.”*

Sorvalin hautausmaa, jonka kivien taakse pakenijat piiloutuivat.

Pakoon henkensä edestä

Lopulta kellarissa olleet saivat tietää, että junaradalla 50 metrin päässä olivat pommit osuneet ammusjunaan ja sieltä lenteli räjähtäviä ammuksia koko ajan maastoon. Kun sitten ammuksentulo syyttivät lähellä olleen suuren halkopinon, tuli kellarissa häätä päästä pois. Tulimeren ja seinän väliin jäi vain 3 metrin kuja, jota pitkin pääsi pakenemaan. Raakel sai tehtaan pyörän alleen ja niin he polkivat äidin kanssa kohti kotia.

”Pääsimme kotiin ja äiti laittoi teleskoihin (kottikärryt kirj. huom) tavaroita ja veimme ne Ylä-Torille, mutta autot oli niin täys kaikki, sillä perääntyminen oli alkanut hurjaa vauhtia. Jokainen sai lähteä vihollisen edeltä, miten pääsi.”

Äiti ja Raakel palasivat tavaroineen kotiinsa. Raakel muistelee miten äiti vielä viime töikseen kasteli kukat *”etteivät kuole”*. Matkaan pyörien päälle pakattiin toiseen radio ja toiseen vesiämpäri, koussikka, kahvia ja kahvipannu. Toiveena oli, että he ehtisivät vielä jossain keittää kahvit.

”Mutta toisin kävi”, kirjoittaa Raakel, ”Kun tulimme Ylä-Torille hautausmaan kohdalle, niin venäläiset tulivat alhaalta pitkin tietä ja laskivat kuularuiskuilla.”

Hautausmaan vierelle oli kokoontunut paljon pakenijoita ja siihen joukkoon venäläiset tähtäsivät. Joukkio hajaantui hautausmaalle hautakivien suojaan. Raakel huusi äitiä menemään isoimman hautakiven suojaan ja itse hyppäsi monttuun, johon oli kerätty haudoilta roskat ja jätteet ja painoi päänsä montun reunaan vasten. Siitä selvittyään he jatkoivat kohti kivistä. Sillalla he saivat kiinni naisen, jolla oli rautalapio pyörän tarakalla. Tälle Raakel kirjoittaa äitinsä sanoneen: *”Jollei sinulla muuta ole, niin viskaa*

tuokin hitoille ja ala tulla meidän perästä.” Ihmiset olivat kaikki aivan sekaisin, jokaisella oli vain yksi asia; nopeasti karkuun, minkä pääsee.”

Varsinainen evakkomatka alkaa

Muuta omaisuutta Raakelilla ja äidillä ei enää ollut, kuin matkaan otetut radio, koussikka, kahvi ja ämpäri, sekä retonkihameet päällä, puukengät jalassa ja polkupyörät alla. Tie oli täynnä ajoneuvoja ja matkalaisia. Lentokoneet alkoivat taas tulittaa perääntyviä pakolaisia. Koneet lensivät niin matalalla, että niistä varmasti näki sotilasajoneuvojen olevan täynnä pakenevia siviilejä, se ei kuitenkaan estänyt niitä tulittamasta.

Pakenijat pääsivät aina Nisalahteen saakka, siten *”alkoi täyshelveti”*, kuten Raakel kuvaa, *”Koneet pommittivat ja ampuivat niin maalla kuin merellä. Maksimme täällä Nisalahden lepikossa ja katselimme kun Viipuri paloi roihuten. Meille tuli kyllä kuulua paljon, kun se meni niin alhaalta. Se näki koko ajan, missä oli liikettä. Pistimme päämme päälle risuja ja sammalta suojaaksi. Siksi tässä oli niin kova keskitys, kun koivistolaiset olivat tulossa mereltä maihin samoille kohdille ja armeija perääntyi saarista. Oli se kovaa perääntymistä ja sekamelskaa, kaikki tapahtui niin äkkiä, jokainen pakeni henkensä edestä pois naapurin jaloista.”*

Lopulta Raakel pääsi äitinsä kanssa isänsä kotitaloon Ylä-Urpalaan. Mutta lähtö tuli lopulta sieltäkin

Raakel kirjoittaa vielä lopuksi: *”Tämä oli minulle, nuorelle tytölle kova sotakokemus. Minä tiedän, mitä sota on. Ajattelen niitä sotilaita, jotka joutuivat taistelemaan vihollista vastaan puolustaessaan itsenäisen Suomen puolesta, ja meidän kaikkien puolesta.”* ☘

Turkistarhausta Merimaskussa

Teksti: Maarit Lineri

Kuvat: Maarit Lineri, sekä Pentti Laaksosen, Annikki Saarisen ja Rauno Vismasen, kotiarkistot

Kollolan viime kesän näyttelyssä esiteltiin Merimaskun turkistarhausta. Tarkempaa tietoa saatiin Kollolan naapurissa olleesta Paavolan tarhasta.

Lyhyen valmistautumisen tähden ei tutkittu esimerkiksi mantereiden puolen mahdollisia tarhoja, taikka yksittäisiä pienempiä harrastuspohjalta toimineita tarhoja. Niistä seura ottaa mielellään tietoja ja kuvia arkistoon tulevia käyttöjä varten.

Turkistarhaus Merimaskussa Suuremmassa mittakaavassa on Merimaskussa ollut vain kolme turkistarhaa. Näistä kaksi on sijoittunut Kollolan naapuriin nykyisen Järvensuun asuinalueen maastoon.

Nämä kaksi tarhaa olivat pohjoisen puolella sijainnut **Bruno Paavolan** turkistarha ja etelän puolelle sijoittunut **Eero Kanervan** turkistarha. Näitä kahta turkistarhaa erotti toisistaan vain tonttien rajana ollut kokoomaaja.

Pruno Paavolan turkistarhaa. Taustalla näkyy Paavolan perheen kotitalo nimeltään Kotiaho.

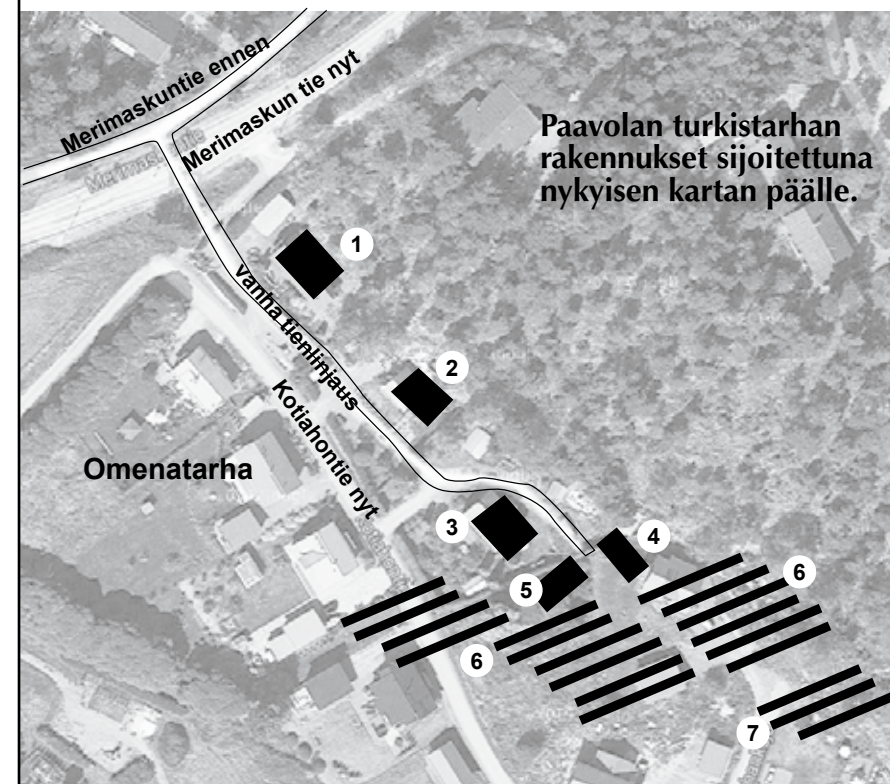
Paavolan rehusekoittamo ja pakastamo

Paavolan turkistarha

1. "Tiehaaratorppa" - Annikki ja Jukka Saarisen perheen koti
2. "Penala" - Helli ja Pentti Laaksosen koti
3. "Kotiaho" Paavolan perheen koti
4. Minkkien käsittelyrakennus
5. Rehun sekoittamo ja pakastamo
6. Minkkitaloja
7. Supitaloja
(minkki- ja supitalojen määrät ja paikat vain viitteellisiä)

Paavolan minkkitarhat ulottuivat aina nykyiselle Minkkitarhankujalle ja vielä maastossa näkyvälle ojalle asti.

Paavolan turkistarhan rakennukset sijoitettuna nykyisen kartan päälle.

Minkkien käsittelyä. Kuvassa Pentti Laaksosen ja Eero Kanerva

Myötätuulta Merimaskussa 23

Näistä kahdesta ehkä hieman suurempi oli Paavolan tarha, sillä siellä oli ainakin enemmän vakituista työväkeä. Molemmissa tarhoissa minkkien määrä liikkui parhaimmillaan yli kymmenessä tuhannessa eläimessä.

Kolmas merkittävämpi turkistarha oli Tärkkisissä **Heikki Vismasen** turkistarha. Kanervan turkistarhasta ei saatu näyttelyyn taikka tähän artikkeliin tarkempia tietoja

Kirkonkylässä kanttori **Niilo Lahti** harrasti myös minkkien kasvatusta. Hänellä oli kuuleman mukaan muutamia satoja minkkejä. Hän ei todennäköisesti itse käsitellyt nahkoja vaan toimitti ne muille käsiteltäviksi.

Paavolan minkkitarha

Nykyisen Järvensuun alueen alavalla maastonosalla on alkuaan ollut kaalimaata ja myöhemmin ruispeltoa. Koneaikana niin pienen pellon viljely ei ollut enää kannattavaa ja pellot kesannoituivat.

Bruno Paavola osti tontin ja muutti perheineen Merimaskuun 1944. Paavola tuli Merimaskuun Satavan lossinhoitajan toimesta Särkän lossinhoitajaksi. Jo Satavassa hän oli sivutoimenaan harrastanut minkkien kasvatusta. Niinpä hän ensin alkuun alkoi myös Merimaskussa kasvattaa minkkejä.

Tarkoituksena oli perustaa lisäksi kauppapuutarha, jossa kasvatettiin omenoita. Näitä puita on vielä jonkin verran jäljellä asuinalueella sekä myös Merimaskuntien toisella puolella, sillä osa omenatarhasta jäi uuden Merimaskuntien alle v. 1978.

Kun 1960-luvulla, ulkomaisten hedelmien tuonti vapautui, kotimaiset omenat eivät enää kelvanneet markkinoille, joten Paavola päätti laajentaa minkkitarhaansa.

Minkkitarhan alku ajoittuu noin vuodelle 1946. Vähitellen siitä muodostui Bruno Paavolan päätyö ja lossivahdin homma sai

Pentti Laaksonen ja Bruno Paavola tarkastelevat juuri syntyneitä minkinpoikasia.

Heikki Vismasen minkkitarhaa Tärkkisissä.

jäädä. Minkkitarha laajeni, joten se vaati lisää työvoimaa. Paavola rakensi paitsi itselleen, myös työntekijöilleen talot minkkitarhan läheisyyteen. Kaikki kolme taloa ovat edelleen Kotiahontien varrella.

Turkistarhaus keräsi suuria lokkiparvia lähistölle. Ne aiheuttivat paitsi harmia tarhoille, myös lähialueen mökkiläisille. Tarhausta alettiin syyttää Taattistenjärven huonosta kunnosta. Asiaa puitiin useita vuosia, eikä syyllisestä oltu yksimielisiä.

Paavolan turkistarhan toiminta loppui vuonna 1975.

Vismasen turkistarha

Vismasen tarha alkoi parista rakennuksesta, mutta myöhemmin tarharakennukset levittyivät kanalän viereiselle pellolle. Vismasen tarhassakin minkkejä oli muutamia tuhansia. Vismasella tarhaus alkoi v.1948 ja päättyi 1964.

Minkkitarha työllistäjänä

Minkkitarhaus oli ennen käsityövaltaista ja työllistävää toimintaa. Vain hyvin hoidetut minkit tuottivat hyviä turkiksia.

Työ alkoi jo aamulla heti häkkien puhdistuksella, kuivikkeiden lisäyksellä, juomakuppien pesulla ja täyttämällä, sekä ruokkimisella. Yli 10 000 minkin huoltamisessa

meni aikaa, vaikka Paavolan tarhalla työhön osallistuikin varsinaisten hoitajien **Pentti Laaksonen** ja **Jukka Saarisen** lisäksi usein myös perheet, lapsia myöden. Minkkien paritus, lääkintä ja synnyttävien emojen pesien rakentaminen, poikasten erottelu, jalostuksen kirjanpito, nahoitus ja lajittelu tapahtuvat kaikki käsin. Myös nylkeminen suoritettiin käsin.

Myös rehun käsittely oli valtaosin käsityötä. Rehu ostettiin kalastajilta ja teurastamoilta. Tarhalla rehu sekoitettiin käsivoimin ja siihen lisättiin, vitamiineja ja syksyisin jonkin verran omenoita. Tämän jälkeen kone jauhoi sen pienemmäksi. Sen jälkeen rehu pakastettiin suuriin peltilevyihin. Alkuun rehun jakelu tapahtui mies- tai naisvoimin, myöhemmin koneellisesti.

Varsinkin syksyinen nahoitus vaati lisätyövoimaa, sillä se tuli tapahtua nopeasti nahkojen säilymisen takia. Myös huutokaupan aikataulu aiheutti kiirettä nahoittajille.

Pääosin työtehtävät olivat samoja kaikilla tarhoilla. Koneet ja laitteet vaihtelivat, sillä jokainen kehittäi ja rakensi omien tarpeidensa mukaisesti koneita. Vain osaa saatettiin ostaa valmiina. ☘

Pentti Laaksonen sekoittamassa minkin rehua.

Onkohan Kollola ollut kuvan kaltainen paritupa-mallinen ennen "Kollolan Mummon" suurta muutosta

Tuntuu siltä, että kotiseututalo Kollolan historia muuttuu sitä mukaa, kun asioita tutkii. Viimeksi Myötätuulta Merimaskussa -lehden numerossa 25 on selvitetty Kollolan menneisyyttä sen rakennuksen kertomana. Selostus tuntuu aivan loogiselta ja uskottavalta kunnes eteen tulee yllättäviä asioita.

Kollolan historiaa selvittämässä

Teksti: Maarit Lineri

Karl Lehtinen on vuonna 1880 ostanut Kollolan "asuinrivin", mutta ei siirrä sitä omille maille. Seuraavana kahtena vuonna torpassa asuneen Peter Heikinpojan viimeisetkin lapset kuolevat Kollolassa spitaaliin.

Karl Lehtisen päiväkirjoista selviää, että vuonna 1887 on Rihtelän trenki Johan Frans Johaninpoika Ekberg teettänyt suvivaatekerran Kollolan kraatarilla. Eli ainakin kraatari on asunut torpassa, asuuko Kollolassa myös kraatarin perhe?

Karl Lehtisen päiväkirjoja selatessa tulee eteen yllättäen nimi "Kollolan mummo". Vuosi on 1897, eli aika jolloin Virtasen perhe asustaa jo torpassa. Lehtisen pitämän lehtien tilauslistan mukaan tämä

mummo on tilannut vuosina 1897 - 1899 Kollolaan Sanan Saattaja -nimistä lehteä. Samaista lehteä on tilattu vuonna 1900 Kollolaan ilman henkilön nimeä. Vuonna 1886 on mummo tilannut myös Lasten Lähetyslehden omalla nimellään. Vuonna 1900 tämän lehden tilaajaksi on merkitty Kollolan Frans, poika on tuolloin 14 vuotias. Myöhemmin tilaajaksi on merkitty Kollolan Lotta. Frans Virtasella ei kuitenkaan ole tuon nimistä tyttäriä.

Keitä kaikkia siis Kollolassa on asunut tuona aikana? Se on ainakin selvää, että tässä vaiheessa Kollola on (vastoin edellistä kirjoitusta) jo hirsinen ns. paritupa-mallinen rakennus. Karl Lehtisen kirjoitus päiväkirjassa vahvistaa asian.

Vanhan leskivaimon muutos

Näin otsikoi Lehtinen kirjoituksensa. Seuraava on suora lainaus päiväkirjasta:

Kutsuttiin Kollolan Mummo (nimellä) Karoliina Iisakintytär, joka muutti kaksivuotta päälle 80 ikäisenä Kollolasta huoneneen päivineen Luonnonmaan Keittilän Alitalon tilalla Tuomiston nimisen torppaan jonne huonet sinne ylös rakennetaan. Tämä kohta alkoi kuin Kollolan huonet muuton tulevat korjattavaksi ja uudestaan katettavaksi, niin Mummon osasto olisi jäänyt, korjattiin pois, joka tapahtui 3 päivää ennen siitä tiedolla Tiistaina Huhtikuun 3 päivänä 1900, joka myös huonet vietiin kahtena seuraavana päivänä monella hevosella äkkiä peläten tilaan huonousta. Kaipauksen teki kulmakunnalle kristityin kesken, sillä hän vanhanaki oli kristiseurakunnan rakentaja ja äiti.

Milloin mummon osasto on Kollolaan lisätty? Olisiko se jo Peter Heikinpojan aikana rakennettu vaiko myöhemmin vartavasten mummolle pystytetty? Selvää on kuitenkin, että se on mummon omaa omaisuutta, koskapa hän voi viedä sen mennessään. Oliko vanha leskivaimo jotain sukua Peterin perheelte ja saanut siten luvan siirtää eläkevuosiksi oman osaston sukulaisten lähelle? Lasten jäätyä yksin ja sairaina torppaan, jää mummo hoitamaan heitä. Uuden lain mukaan spitaalia sairastavia ei saa enää siirtää Seiliin, vaan heidät on hoidettava kotona. Seurakunta saattaa maksaa mummolle korvausta lasten hoitamisessa

Mitä mahtoikaan tapahtua vuonna 1900, jolloin Karl Lehtinen kirjoittaa Kollolan Mummoksi kutsutun vanhan ihmisen muutosta pois Kollolasta. Kirjoitus antaa sen kuvan, kuin tilanne olisi ollut jotenkin äkkinäinen ja muutto tapahtunut kiireellä. Virtanen on ostanut Kollolan vuonna 1892 ja kirjoituksen mukaan huonet tulevat korjattavaksi ja uudestaan katettavaksi, mutta mummon osasto jäisi siis ilman. Tuliko asiassa riitaa, eikä päästy yksimielisyyteen mummon osaston hallinnasta? Tuliko tieto muutosta vain 3 päivää ennen lähtöä ja mikä oli se äkkinäinen tilan huonous, mistä kirjoituksessa on kyse? Todellinen tarve ja syy on täytynyt olla, koskapa vanha ihminen lähtee mukaan tuollaiseen rulljanssiin. Kovin yksinkertainen ei muutto ole ollut, sillä kuormaa on kertynyt monella hevosella vietäväksi kahden päivän ajan. Jotenkin saa sen kuvan, että kiireellä on lähdetty. Äkkinäisestä sairaudesta tuskin on kyse, sillä Karoliina Iisakintytär Keitilä kuolee parin vuoden päästä Tuomistossa 9.2.1902.

Kollola jää nyt ilman toista päätyä. Virtanen tarvitsee kuitenkin tilaa perheelteen ja päättää laajentaa torpan entiselleen. Tämä seikka selittäisi sen, miksi lautarakenteinen saliosa on kuin kyhäten tehty. Siihen hätään ei ollut saatavilla sopivia materiaaleja, vaan laajennus on melko kirjavaa tekoa.

Mitäköhän yllätyksiä Kollola vielä paljastaa. ☘

Muista ystävää seuran tuotteilla

Merimasku-Seuralla on useita tuotteita, jotka sopivat ympäri vuoden lahjoiksi. Valikoimista löytyy hintatasoltaan erilaisia tuotteita.

Metallinen kynttelikkö 100€

Arvokkain tuotteemme on Merimaskun kirkon vanhan kynttelikön kopio. Kynttelikön korkeus n. 55 cm. Hinta toistaiseksi 100 €.

Vaihtelevasti on saatavana Merimaskun T-paitoja, Merimaskun isännänviirejä ja postimerkkejä. Lisäksi on erilaisia mukeja ja pöytätabletteja erilaisin merimaskulaisaihein, Myötätuulta Merimaskussa -lehtiä, Kollola-kirjoja, vanhoja karttoja, sekä Merimaskun reimari -matkamuistoja. ☘

Merimasku-mukeja löytyy erilaisia, hinta 10-15 €/kpl

Merimaskun isännänviirejä edelleen saatavilla. Hinta v. 2016 60 €. Viirin koko: 450 x 50 cm.

Merimaskun Teatteri kesällä 2015

Teksti: Kauko Pajukoski, Teatterin johtaja
Kuvat: Maarit Lineri

Naiset kuulustelevat Pikku Pietaria.
Vas. Maikku Tuomi, Elisa Ansamaa, Kaija Roiha, Pirkko-Liisa Heinonen, Ulla-Maija Karjalainen ja Aapo Lineri

Oikeastaan Merimaskun Teatterin kesä 2015 käynnistyi jo syksyllä 2014! Silloin valittiin seuraavan kesän näytelmä. Siitä seurauksena todettiin, että Pikku Pietarin Pihä-näytelmä vaatii aika suuret lavastustyöt. Tuumasta toimeen. Lavasteita alettiin tekemään jo syksyllä ja näkyvää tuli jo talveksi kyläläisten ihmeteltäväksi. Saatiin niihin lavasteisiin upotettua

jopa Jouluseimi!

Keväällä lavasteita vielä korjailtiin. Valmiin lavastuksen ansiosta päästiin harjoittelemaan tulessa ja tuiskussa heti kun ”jää lähti”.

Teatteri keräsi taas kehuja Kesän näytelmäksi valittiin siis Pikku Pietarin Pihä. Se oli ensimmäinen ulkopuolisen kirjoittama näytelmä Merimaskun Teatterin historiassa. Se oli myös kestoltaan pisin näytelmä,

jonka olemme esittäneet. Klassikoksi muodostunut Aapelin eli Simo Puupposen näytelmä istui mainiosti Kollolan pihapiiriin ja mainiolle näyttelijäporukallemme. Näyttelijämme ovat saaneet ansaittuja kehuja kokeneilta teatterilaisilta! Kehitystä on kuulemma tapahtunut todella paljon teatterimme alkuajoista.

Toivottavasti kehitys on tapahtunut intohimosta teatteriin, kokemuksesta, koulutuksesta ja hyvästä ohjauksesta!

Ohjaaja oli Maarit Lineri apunaan Kari Lineri.

Pikku Pietarin Pihässä esiintyi luonnollisesti myös lapsia. Näytelmän päärooli oli lapsella, eli Pikku Pietarilla. Roolia esitti loistavasti Aapo Lineri. Lapset saivat kerta toisensa jälkeen yleisön syttymään ja suosionosoituksiin.

Säät verottivat yleisöä

Alkukesän kurjat säät verottivat valitettavasti katsojamäärää. Sitkeitä teatterimme ystäviä kävi kuitenkin kiitettävästi katsomassa esitystämme ja olemme tyytyväisiä. Tulevaisuuteen uskoen olemme jo käyneet ensi kesän esityksen kimppuun.

Sirkusshow elokuun 9.

Lapsille ei viime kesänä tehty omaa näytelmää, koska heillä oli vahva roolitus Pikku Pietarin Pihässä. Halusimme kuitenkin järjestää muuta hauskaa kulttuuria kylän lapsille ja lapsenmielisille!

Pikku Pietarin pihan villiviikarit.
Vas. Kasper Tuomi, Frans Ekqvist, Aapo Lineri, Aurora Kortelainen, Janni Ollikainen ja Felix Ekqvist.

Johtaja Palkeinen ja kellomestari. Jukka Linja ja Tauno Hovirinta.

Karoliinan järjestämä uusi koti.
Terjo Vihersalo, Aapo Lineri ja Margit Lehtinen

Torikauppias Jormalainen ja talonmies Harakka. Terjo Vihersalo ja Kauko Pajukoski

Sirkusshown esiintyjäkaarti: Antti Nerg, Pelle Kalle, Jerry Nyholm, Kai Kuutamo, Jonna Aaltonen ja Tiina Paavola

Vierailulla oli jonglööri, tulitaitelija, sirkustanssija ja ”leijonan kesytäjä”. Showta juonsi ihka oikea clowni.

Tapahtuma sai 200 paikkaisen katsomomme lähes täyteen. Tästä riemastuneina sirkusta nähdään myös ensi kesänä Kollolassa.

Perheen pienimmille Vierailevana teatterina meille esiintyi Kurnuttava Sammakko, joka esitti Molli nimisen näytelmän.

Sammakon esitys oli kaunis ja

herkän humoristinen kertomus ystävydestä ja yksinäisyydestä, kaipauksesta ja sisukkuudesta. Esitys kertoi siis aina ajankohtaisista aiheista niin lasten kuin aikuistenkin maailmasta. ☘

Tule mukaan teatteriin

Kaipaamme lisää näyttelijöitä, lavastajia, puvustajia, äänimiehiä, kahvinkeittäjiä jne. Ei haittaa vaikei sinulla ole kokemusta, me koulutamme ja ohjaamme. Ketään ei jätetä yksin. Ota yhteyttä niin jutellaan!

Teatteriamme johtaa teatteritoimikunta. Vuosittain valitaan johtaja, taiteellinen johtaja ja sihteeri.

Seuraa toimintaamme joko mukana joukossamme tai sivuiltamme: www.merimaskunteatteri.fi ja Facebookissa.

Mollin näyttelijät vas: Antton Kainulainen ja Thomas Dellinger.

Pikku Pietari (Aapo Lineri) omassa piilopaikassaan navetan katolla.

Karoliinan perhekuvaa ihmetellään. (Vas. ylh) Kauko Pajukoski, Janni Ollikainen (takana) Kasper Tuomi, Maikku Tuomi, Frans Ekqvist, Felix Ekqvist, Aurora Kortelainen (takana), Ulla-Maija Karjalainen, Elise Ansamaa, Kaija Roiha (istumassa) Pirkko-Liisa Heinonen ja Jukka Linja

Tuore kihlapari. Kaija Roiha ja Tapio Pajukoski

Amfibiokelkka on ihanteellinen saaristolaiskulkuneuvo

UUTISSI

Merimaskulaisen kalastajan "rakennelma" esittäytyi naantalilaisille

Melkoista ja ansaittua huomiota on Naantalin seudulla herättänyt merimaskulaisen kalastajan Pentti Dahlin erikoinen amfibiokelkka, joka kulkee jäällä ja sulassa yhtä hyvin. Ajatus tällaisen kulkuneuvon rakentamisesta on jo kauan ollut saaristolaiselämän vaikeuksiin tutustuneiden mielessä. Edesmennyt kalatalousneuvoja Seppo Salonen kehitti suunnitelmaa mielessään ja Dahlin kelkka onkin heidän yhteisen suunnittelunsa tulos.

Ihanteellinen kulkuneuvo saaristolaisille on amfibiokelkka, jonka käyttö yleistyneenä lähivuosina nopeasti. Naantalin rannassa riitti merimaskulaisen kalastajan Pentti Dahlin kelkalla ihmettelijöitä. Kuvassamme kelkka on juuri "startannut" kaupungin rannasta, matkustajanaan omistajan lisäksi mm. joht. A. Saarinen, joka sai nopean kyydin Korhkonuodossa sijaitsevalle huvilalleen.

Uutinen Rannikkoseudussa
2.3.1961
Missä lienee tällä hetkellä
kyseinen amfibiokelkka?
Muistaako joku käyttäneensä
kyseistä kulkuvälinettä
taikka nähneensä sitä? Olisi
mielenkiintoista tietää sen
myöhemmistä vaiheista.

SÄHKÖTIIMI ILOy

**MEILTÄ KAIKKI SÄHKÖTYÖT,
MYÖS ILMALÄMPÖPUMPUT JA
NIIDEN ASENNUKSET**

Autokatu 8, 20380 Turku
Tsto 020 7188 300
Faksi 020 7188 301
toimisto@sahkotiimi.com
www.sahkotiimi.com

- Asennuspalvelu
- Tarvikemyynti
- Urakointi
- Suunnittelu
- SI oikeudet

OP syntyi reilut sata vuotta sitten asiakkaiden omistamaksi – ja sellaisena se myös säilyi. Asiakasomistus on nyt vähintäänkin yhtä merkityksellistä kuin silloin aikoinaan. Tähän lähes joka kolmas suomalainen on omistajamme. Yhdessä toimien edistämme suomalaisten taloudellista menestystä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Kaikki asiakasomistajan edut näet osoitteessa op.fi

Yhdessä hyvä tulee.

OP Merimasku

Tervetuloa Ravintola Pohjakulmaan

Yleisölle

Saaristolaispitopöytä sunnuntaisin maaliskuusta joulukuun. Saaristolaislounas juhannuksesta elokuun puoliväliin tiistaista lauantaihin.

Ryhmät ja yksityistilaisuudet

Ympäri vuoden sopimuksen mukaan. 200 asiakaspaikkaa, A-oikeudet.

Pitopalvelu

Täyden palvelun pitopalvelu.

Ravintola Pohjakulma
Rymättyläntie 1089 NAANTALI
P. 02 2522 771
ravintola@pohjakulma.fi

www.pohjakulma.fi

- KOTI-JA ULOKOMAA-MATKAT
- LENTOLIPUT • SEURAMATKAT
- RÄÄTÄLÖIDYT MATKAPAKETIT
- TILAUSAJOT • HOTELLIT
- LENNOT TURUSTA KROATIAAN

Luostarinkatu 18, 21100 Naantali, 02-4321 277
www.naantalinmatkakauppa.fi

Täyden palvelun hautaustoimisto

Kun elämä päättyy, läheisille jää paljon järjestettävää. Neuvomme tarvittavissa asioissa.

HAUTAUSPALVELU

Henrikinkatu 2
21100 Naantali
p. 4353 126

On homma mikä vaan, TIP-TOP avun tarjoaa!

- ◆ UUDISRAKENTAMINEN
- ◆ HUONEISTOREMONTIT
- ◆ SANEERAUKSET

KRÄKILÄNTIE 22, 21160 MERIMASKU
PUH 040 5009 516, FAX (02) 4369 863
timo.tammelin@luukku.com, outi.torkkel@gmail.com

Hilkka ja Pirjo
Tmi Anu Aura
ilman ajanvarausta

Uolevi Raadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

Plusterveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun alveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri men. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää lenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Tuulensuunkatu 8, NAANTALI
Puh. 02-4353 450

Viralliset Passikuvat
HETI MUKAAN
- myös sähköisesti -
ilman ajanvarausta

Kunnon kuvat nopeasti! Teetä digikuvasi netissä:
www.kuvamestari.fi/kuvatilaus.fi

Palvelemme: ma 9-18, ti-pe 9-17, la 9-13

KUVAMESTARI Kalefoto
Raisioventti 2, 21200 Raisio - 010 322 8010 - www.kuvamestari.fi - raisio@kuvamestari.fi

*Hyvää Joulua
&
Onnekasta Uutta Vuotta*